

جایگاه دیپلماسی سایبری در ارتقای نقش بین‌المللی چین

مژگان قربانی*

This is an open access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

چکیده

در سال‌های اخیر قابلیت‌های سایبری چینی بیشتر نمایان شده و این کشور از سال ۲۰۱۴ فعالیت خود را برای شکل دادن به هنجارهای بین‌المللی حاکم بر حوزه سایبر افزایش داده و به دنبال ایفای نقشی منحصر به فرد در نظام بین‌الملل است. این مقاله به دنبال پاسخ به این سوال است که اهداف و اولویت‌های دیپلماسی سایبری چین کدامند و چه سیاست‌هایی برای دستیابی به آن‌ها از سوی این کشور اتخاذ شده است؟ یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که تبدیل شدن به قدرت هنجاری، ابرقدرت سایبری، استانداردسازی و بومی‌سازی از اهداف و اولویت‌های دیپلماسی سایبری این کشور است که برای تحقق این اهداف ماتریسی از استراتژی‌ها از جمله برگزاری کنفرانس جهانی اینترنت، تقویت نقش سازمان ملل، انعقاد قراردادهای بین‌دولتی را دنبال می‌کند. این مقاله با اتکا بر روش توصیفی-تبیینی درصدد است که نشان دهد چشم‌انداز یک ابرقدرت سایبری جامع، فراتر از توانایی تکنولوژیکی صرف بوده و مستلزم رقابت قدرت‌های بزرگ در قلمرو هنجاری، گفتگویی و ایده‌پردازی است تا بتواند به نظم بین‌المللی آینده شکل دهد.

کلیدواژه‌ها: چین، آمریکا، دیپلماسی سایبری، حاکمیت سایبری، ابرقدرت سایبر

مقدمه

امروزه عرصه سایبر بعد از زمین، دریا، هوا و فضا به عنوان جدیدترین و پیچیده‌ترین عرصه رقابت قدرت‌های بزرگ جهانی برای تعیین و مرزبندی حوزه‌های بازیگری است به گونه‌ای که به باور برخی باید قرن بیست و یکم را قرن سایبری نامید (ترابی و طاهری‌زاده، ۱۴۰۰: ۵۱؛ Toraby

* نویسنده مسئول، دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، دانشگاه تربیت مدرس / ایمیل:

mojganhorbani@modares.ac.ir

Article Link: https://www.isj.ir/article_156140.html

Taherizadeh, 2021: 51) هر کشوری که قدرت و توان تاثیرگذاری بیشتری در فضای سایبر داشته باشد می‌تواند در عرصه بازی قدرت، نقش بیشتری ایفا کند و هر کشوری که به این توان نرسد نیز باید مصرف‌کننده و تابع باشد. بنابراین ایجاد رقابت بین قدرت‌های بزرگ برای کسب قدرت بیشتر در فضای سایبر و نهایتاً تسلط بر این حوزه امری طبیعی است.

کشور چین نیز به عنوان یک قدرت بزرگ در عرصه بین‌المللی، در ابتدا موضع‌گیری نسبتاً دفاعی و واکنشی نسبت به فضای سایبر داشت ولی در زمان ریاست جمهوری شی جینپینگ دیپلماسی سایبری فعال‌تری را اتخاذ کرده است. تسلط یک‌جانبه غرب بر فضای سایبر در جهت برآورده ساختن منافع خود بر دغدغه‌های سایبری دیگر بازیگران بین‌المللی افزوده است. به گونه‌ای که کشور چین نسبت به (سوء) استفاده دولت‌های غربی از ابزارهای سایبری برای تحقق اهداف نظامی، سیاسی و اقتصادی خودشان نگران است و همین امر باعث ایجاد تلاش‌های دیپلماتیک این کشور در حوزه تصدی‌گری و حکمرانی فضای سایبر در سطوح جهانی، منطقه‌ای و دوجانبه شده است که می‌توان تحت عنوان دیپلماسی سایبری چین از آن یاد کرد.

این مقاله با هدف نشان دادن رابطه دیپلماسی سایبری چین و افزایش نقش بین‌المللی آن به عنوان قدرت بزرگ تدوین شده است و به دنبال پاسخ به این پرسش محوری است که اهداف و اولویت‌های دیپلماسی سایبری چین کدامند و چه سیاست‌هایی برای دستیابی به آن‌ها از سوی این کشور اتخاذ شده است؟ یافته‌ها نشان می‌دهد که اهداف و اولویت‌های دیپلماسی سایبری این کشور شامل تبدیل شدن به قدرت هنجاری، ابرقدرت سایبری، استانداردسازی و بومی‌سازی است که برای تحقق این اهداف ماتریسی از استراتژی‌ها از جمله برگزاری کنفرانس جهانی اینترنت، تقویت نقش سازمان ملل و انعقاد قراردادهای بین‌دولتی را به کار می‌گیرد.

روش تحقیق در این پژوهش، توصیفی-تبیینی و شیوه گردآوری داده‌های آن کتابخانه‌ای و اینترنتی می‌باشد. این پژوهش برای تبیین مسئله با بهره‌گیری از نظریه چرخه قدرت و نقش در ابتدا به بیان اهداف دیپلماسی سایبری چین پرداخته و سپس اقدامات و سیاست‌هایی که این کشور در عرصه بین‌الملل برای تحقق این اهداف اعمال کرده است تشریح می‌گردد تا چگونگی پیشبرد سیاست قدرت سایبری چین در عرصه بین‌المللی نشان داده شود.

۱- پیشینه

راش دوشی و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در مقاله «چین به عنوان قدرت بزرگ سایبری»^۲ به مسئله جاه‌طلبی‌های چین برای جهش رهبری صنعتی و تعریف ساختار دوران دیجیتال می‌پردازد و معتقد

^۱. Rush Doshi, Emily Bruyere, Nathan Picarsic and John Ferguson

^۲. China as a Cyber Great Power

است که گفتمان داخلی چین در عرصه سایبر با گفتمان خارجی آن متفاوت است و نشان از دو صدایی بودن آن دارد. راجیر کریمر^۱ (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «رویکرد چین به حاکمیت سایبری»^۲ به بررسی مفهوم حاکمیت سایبری در چارچوب حقوق بین‌الملل می‌پردازد و معتقد است که چین می‌خواهد از معماری حاکمیتی که دارای هنجارهای اساسی و نهادهای بین‌المللی قدرتمند است، به سمت یک سیستم و ستفالیایی مبتنی بر تعیین سرنوشت ملی و عدم مداخله برود. آدام سگال^۳ (۲۰۲۰) در مقاله «رژیم حکمرانی سایبری جایگزین چین»^۴ به تشریح تلاش‌های دیپلماتیک چین در عرصه بین‌المللی برای ثبت و گسترش مفهوم حاکمیت سایبری در سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی می‌پردازد و اظهار می‌دارد که برای جلوگیری از نفوذ چین در حکمرانی جهانی سایبر، واشنگتن باید در دیپلماسی سایبری خود تجدیدنظر کند. آدام سگال (۲۰۱۷) در مقاله «دیپلماسی سایبری چین در دوره جدید عدم قطعیت»^۵ بیان می‌کند که امنیت سایبری به عنوان یک مسئله مهم در دستور کار دو جانبه چین و آمریکا قرار دارد و مهمترین چالش پکن برای پیشبرد دیپلماسی سایبری خود، وضعیت روابط این دو کشور در عرصه سایبری است.

همانگونه که ملاحظه می‌شود در مقالات فوق یا به بررسی مفهوم حاکمیت سایبری که از سوی چین مطرح شده است پرداخته شده و یا قدرت سایبری چین و جاه طلبی‌های این کشور در عرصه سایبری در نظام بین‌الملل بیان شده است. اما در این مقاله تلاش می‌شود تا ضمن بیان اهداف و اولویت‌های سایبری چین، استراتژی‌ها و اقداماتی که این کشور در عرصه سیاست خارجی اتخاذ کرده نیز بررسی شود تا دیدی کلی در مورد ابرقدرت سایبری آینده و نقش آن در نظم بین‌الملل به خوانندگان بدهد.

۲- چارچوب نظری: نظریه چرخه قدرت و نقش

چین مهم‌ترین قدرت در حال ظهور در نظم کنونی می‌باشد که همگام با افزایش قدرت در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی و نظامی، درصدد افزودن قدرت سایبری خود است. این کشور تلاش می‌کند تا با قدرت روزافزون سایبری به اهدافی از جمله تبدیل شدن به قدرت هنجاری، ابرقدرت سایبری، استانداردسازی و بومی‌سازی دست یابد و برای تحقق این اهداف ماتریسی از استراتژی‌ها از جمله برگزاری کنفرانس جهانی اینترنت، تقویت نقش سازمان ملل، انعقاد قراردادهای بین‌دولتی را دنبال می‌کند. با دستیابی به این اهداف، چین در ابتدا قدرت تعیین دستور

¹. Rogier Creemers

². China's Approach to Cyber Sovereignty

³. Adam Segal

⁴. China's Alternative Cyber Governance Regime

⁵. Chinese Cyber Diplomacy in a New Era of Uncertainty

کار در بحث‌های بین‌المللی سایبری را پیدا می‌کند و سپس با دارا بودن قدرت گفتمان سازی و قاعده سازی می‌تواند به رفتار دیگران در فضای سایبر شکل دهد. به بیان دیگر چین از یک کشور مصرف‌کننده به یک کشور تعیین‌کننده تبدیل می‌شود و به تبع آن نقش این کشور در تعیین معادلات جهانی افزایش می‌یابد. بنابراین نظریه‌ای که به خوبی تشریح‌کننده دیپلماسی سایبری چین است «نظریه چرخه قدرت»^۱ چارلز دوران^۲ می‌باشد که معتقد است هر اندازه قدرت یک بازیگر در ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی و نظامی و ... رشد پیدا کند، نقش آن بازیگر نیز افزایش می‌یابد.

۳- تاریخچه: دیپلماسی سایبری و عرصه سیاست بین‌الملل

دیپلماسی سایبری به معنای استفاده از ابزارها و ابتکارات دیپلماتیک برای دستیابی به منافع ملی یک کشور در فضای سایبری است. دیپلماسی سایبری طیف وسیعی از دستورکارهای دیپلماتیک مانند برقراری ارتباط و گفتگو بین بازیگران دولتی و غیردولتی، جلوگیری از مسابقه تسلیحات سایبری، توسعه هنجارهای جهانی و ارتقای منافع ملی در فضای سایبر از طریق همکاری را در برمی‌گیرد. (Barrinha and Renard, 2017: 356)

عناصر اصلی دیپلماسی سایبری عبارتند از ظرفیت‌سازی، اعتمادسازی و گسترش هنجارهای سایبری. ظرفیت‌سازی شامل بازدارندگی در برابر تهدیدات در فضای سایبر می‌شود؛ یعنی آمادگی فنی، حاکمیتی و دیپلماتیکی مورد نیاز برای اطمینان از انعطاف‌پذیری در برابر تهدیدات آنلاین که شامل اجرای استراتژی‌های امنیت ملی سایبری، ایجاد تیم‌های واکنش به حملات سایبری و تقویت نهادهای حاکمیت سایبری می‌شود. اعتمادسازی مکانیسم‌هایی برای تنظیم رفتار دولت‌ها ارائه می‌کند و با ایجاد انتظارات مشترک در مورد رفتار دولت-ملت‌ها و کاهش رقابت تسلیحاتی سایبری راه را برای ارتقای هنجارهای سایبری هموار می‌کند. هنجارهای سایبری، استانداردهای رفتار مناسب در مورد استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات است یعنی هنجارهای داوطلبانه و غیرالزام‌آور که جایگزینی برای قانون می‌باشند.

ماهیت درهم تنیده و فرامرزی فضای سایبر، مشارکت در دیپلماسی سایبری را برای کشورها به جای اتکای صرف به دفاع سایبری در عرصه بین‌الملل ضروری ساخته است. در دهه گذشته درخواست کشورها برای همکاری بیشتر در زمینه دیپلماسی سایبری افزایش یافته است که قابل توجه‌ترین آن‌ها، توافقنامه سایبری ایالات متحده و چین در سال ۲۰۱۵ بود. اما علیرغم شتاب مثبت دیپلماسی سایبری در بین بازیگران دولتی و غیردولتی، اختلاف زیادی بین دموکراسی‌های

^۱. Power Cycle Theory

^۲. Charles Doran

غربی و اردوگاه‌های اقتدارگرا وجود دارد که ناشی از دیدگاه‌های متفاوت آن‌ها در مورد استفاده از حق دفاع از خود، قوانین بین‌المللی بشردوستانه و استفاده از اقدامات متقابل در فضای سایبری است. از یک سو، دموکراسی‌های غربی به رهبری ایالات متحده از رویکردی چندجانبه حمایت می‌کنند که از فراگیری مشارکت در ترویج و پذیرش هنجارها و قوانین بین‌المللی، به ویژه جریان آزاد اطلاعات حمایت می‌کند. از سوی دیگر، روسیه و چین بیشتر نگران حفظ کنترل اطلاعات به خاطر امنیت ملی خود هستند که تحت مفهوم حاکمیت سایبری آنها قرار می‌گیرد. منطق نهفته در پس پدیده موسوم به شکاف اینترنت، کشمکش برای برتری تکنولوژیکی جهانی بین ایالات متحده و چین را آشکار می‌کند (Bryan and Manantan, 2021).

۴- بررسی دیپلماسی سایبری چین

۴-۱- اهداف و اولویت‌های دیپلماسی سایبری چین

۴-۱-۱- قدرت هنجاری^۱

مفهوم قدرت هنجاری بیش از آنکه مادی یا فیزیکی باشد، ایده‌ای است و به معنای توانایی رقابت برای ایجاد مجموعه‌ای از هنجارهای جایگزین جهت تغییر نظم بین‌المللی در عرصه سایبر است. همانطور که شی جینپینگ نیز بیان می‌کند رقابت استراتژیک بین دولت‌های قدرتمند در عرصه سایبر، یک بازی متشکل از عوامل مادی و ایده‌ای را می‌طلبد. گفتمان غربی در عرصه سایبر بر مفاهیمی مانند شکاف دیجیتال در ظرفیت فناوری، هژمونی نهادی کشورهای پیشرفته با فناوری بالا و افزایش یکجانبه‌گرایی در سراسر جهان تأکید می‌کند؛ در حالیکه پکن یکی از اهداف اصلی دیپلماسی سایبری خود را ترویج یک سیستم حاکمیت سایبری^۲ عادلانه و برابر اعلام کرده است. گفتمان رسمی سایبری چین ادعا می‌کند که تحول در سیستم حاکمیت جهانی اینترنت فقط با تصویب گسترده حاکمیت سایبری می‌تواند اتفاق بیفتد (Bozhkov, 2020: 16). در این راستا چین در مخالفت با ایالات متحده که طرفدار اینترنت جهانی، باز و ایمن است؛ از حاکمیت سایبری به عنوان یک اصل اساسی حکمرانی اینترنت حمایت می‌کند و می‌خواهد مدل حکمرانی اینترنت از پایین به بالا و توسط بخش خصوصی را تضعیف کند که به عنوان رویکرد چند ذینفعی^۳ مورد حمایت آمریکا و متحدانش شناخته می‌شود (Segal, 2020: 3).

^۱. Normative Power

^۲ Cyber Sovereignty

^۳. معماران این شکل از حکمرانی جهانی می‌کوشند با استفاده از مفاهیم و قواعد رایج در حقوق بین‌الملل به ساماندهی عرصه‌ای بپردازند که برخلاف حقوق بین‌الملل کلاسیک تنها تابعان فعال آن دیگر دولت‌ها و تاحدودی سازمان‌های بین‌المللی نیستند بلکه ذینفعانی چون گروه‌های اجتماعی (افراد) و شرکت‌های خصوصی نیز نقش مهمی ایفا می‌کنند.

جامع‌ترین توصیف در مورد حاکمیت سایبری را می‌توان در استراتژی بین‌المللی درباره همکاری در فضای مجازی سال ۲۰۱۷ یافت:

اول، به عنوان یک قاعده اساسی در روابط بین‌الملل معاصر، اصل حاکمیت مندرج در منشور سازمان ملل متحد کلیه جنبه‌های روابط دولت با دولت را دربر می‌گیرد که شامل فضای مجازی نیز می‌باشد. کشورها باید به حق یکدیگر برای انتخاب مسیر توسعه سایبری، مدل تنظیم سایبری، سیاست‌های عمومی اینترنتی و مشارکت در حاکمیت فضای مجازی بین‌المللی احترام بگذارند. هیچ کشوری نباید هژمونی سایبری را دنبال کند؛ در امور داخلی سایر کشورها مداخله کند؛ یا فعالیت‌های سایبری را که موجب تضعیف امنیت ملی سایر کشورها می‌شود، مورد تأیید قرار دهد و از آنها پشتیبانی کند.

دوم، حمایت از حاکمیت در فضای مجازی نه تنها نشان‌دهنده مسئولیت و حق دولتها در اداره فضای مجازی مطابق قانون است، بلکه کشورها را قادر می‌سازد بسترهایی برای تعاملات سالم بین خود و گروه‌های اجتماعی ایجاد کنند که محیط مناسبی برای پیشرفت فناوری اطلاعات و همکاری بین‌المللی ایجاد می‌کند.

سوم، دولت‌های ملی حق دارند فضای مجازی را طبق قانون خود اداره کنند. آنها صلاحیت نظارت بر زیرساخت‌ها، منابع و فعالیت‌های تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات را در سرزمین خود دارند و حق دارند از سیستم‌ها و منابع خود در این حوزه در برابر تهدید، ایجاد اختلال، حمله و تخریب محافظت کنند تا از حقوق و منافع قانونی شهروندان در فضای مجازی محافظت کنند.)

Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2017)

دولت چین برداشت خاصی از حاکمیت ملی در فضای سایبر دارد و معتقد است که «حاکمیت فضای سایبر بخش مهمی از حاکمیت دولت است». اگرچه کشورهای غربی و ژاپن نیز حاکمیت در فضای سایبر را تأیید می‌کنند ولی همزمان تأکید می‌کنند که مداخله دولت باید در مقوله آزادی بیان محدود شود. حاکمیت ملی مورد حمایت دولت چین شامل حق دولت در تنظیم محتوای فضای سایبر در عرصه داخلی است. بنابراین واضح است که اختیارات دولت برای مداخله در فضای سایبر به طور قابل توجهی بین چین و کشورهای غربی متفاوت است. دولت چین تأکید می‌کند که فضای سایبر به عنوان یک مرز جدید، باید توسط قوانین و هنجارهای داخلی اداره شود. زیربنای این تفکر این است که استفاده از قوانین بین‌المللی موجود در فضای سایبر، دولت چین را مجبور به حمایت از حقوق بشر در فضای سایبر، مانند آزادی بیان و رازداری ارتباطات می‌کند و سانسور و رهگیری ارتباطات در چین را دشوار می‌سازد (The National

Institute for Defense Studies, 2020: 38)

مقاله سفید اینترنت ۲۰۱۰ چین نیز صراحتاً به این موضوع اشاره کرده است و بیان می‌کند که

همکاری بین‌المللی باید با توجه به تفاوت‌های ملی تنظیم شود چرا که موقعیت‌های ملی و سنت‌های فرهنگی در کشورها متفاوت است، بنابراین نگرانی در مورد امنیت اینترنت نیز متفاوت می‌باشد. ما باید به دنبال وجوه مشترک در کنار حفاظت از تفاوت‌ها باشیم و همه با هم از امنیت بین‌المللی اینترنت محافظت کنیم. این مقاله سفید همچنین اعلام کرد در داخل خاک چین، اینترنت تحت صلاحیت حاکمیت چین است که بایستی به حاکمیت اینترنت چین احترام گذاشته شود و از آن محافظت شود (Segal, 2017: 3).

بنابراین همانگونه که شرح داده شد در گفتمان چینی و در ادبیات گفتاری شی، استقلال سایبری به مفهوم حق انحصاری کشورها در انتخاب مسیر توسعه سایبری و هم چنین حق انتخاب مدل اعمال قوانین سایبری و سیاست‌های عمومی اینترنت و در نهایت مشارکت در هدایت فضای سایبری بین‌المللی به میزان برابر می‌باشد. چین به دنبال جهانی با اینترنت ملی است که در آن جهان، فرایند کنترل اینترنت توسط حکومت‌ها با چیزی تحت عنوان حق استقلال دولتها توجیه پذیر است. بنابراین پیشبرد مفهوم حاکمیت سایبری برای دستیابی به قدرت هنجاری در عرصه سایبر یکی از اهداف اصلی دیپلماسی سایبری این کشور است.

۴-۱-۲- ابرقدرت سایبری

یکی از مولفه‌های اصلی رویکرد چین در حوزه سایبر، آرمان استراتژیک تبدیل شدن به ابرقدرت سایبری است. در بلند مدت، پکن تصور می‌کند که تبدیل شدن به یک قدرت بزرگ در فضای سایبر می‌تواند به آن کمک کند تا یک اقتصاد بازار مدرن‌تر، متکی به خود، با رقابت جهانی و پروتق‌تر داشته باشد. به همین ترتیب، تحقق این چشم‌انداز باعث مجهز شدن ارتش چین به پیشرفته‌ترین فناوری‌ها است که در نهایت حضور امنیت منطقه‌ای چین را تقویت می‌کند. علاوه بر این برای به دست آوردن صدای پیشرو در مذاکرات بین‌المللی امور سایبری و دستیابی به موقعیت تعیین‌کننده در این حوزه (متناسب با قدرت نسبی آن) به این کشور کمک می‌کند. بنابراین چینی‌ها در مفهوم ابرقدرت سایبری، اهداف استراتژیک - نظامی را با منافع تجاری و اقتصادی از جمله افزایش قابلیت‌های بازار اینترنتی ترکیب می‌کنند.

ویژگی اصلی ابرقدرت سایبری، ارتقا چشم‌انداز هنجاری و قدرت تعیین دستور کار در سطح بین‌المللی سایبری است. دولت چین تحت نظر شی معتقد است که تبدیل شدن به یک قانونگذار و یک هنجارساز مکانیسم‌های قدرتمندی را برای شکل دادن به رفتار دیگران در سایبر به نفع چین فراهم می‌کند (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2017). سخنرانی شی جینپینگ در سال ۲۰۱۴ بیانگر این چشم‌انداز استراتژیک است که از ایجاد زیرساخت‌های دیجیتال پیشرفته تا تقویت نقش چین در قوانین و مقررات جهانی مرتبط با سایبر را شامل می‌شود. وی تبدیل شدن به ابرقدرت سایبری را به عنوان سنگ بنای سیاست اینترنت چین، گام مهمی در جهت دستیابی به اهداف صد ساله حزب تا سال ۲۰۴۹ می‌داند.

شی در کنفرانس جهانی اینترنت در سال ۲۰۱۵ نیز اعلام کرد که چین خود را برای تبدیل شدن به یک قدرت بزرگ سایبری از طریق «یک جامعه با سرنوشت مشترک در فضای سایبر»، زیرساخت‌های جهانی اینترنت و هنجارهای مناسب حکمرانی اینترنت آماده خواهد کرد. وی انقلاب اطلاعات را به عنوان فرصتی برای جبران آسیب نسبی چین در انقلاب‌های صنعتی قبلی در نظر می‌گیرد و مفهوم قدرت بزرگ سایبری را به عنوان نقشه راهی برای انجام این کار پیشنهاد می‌کند (China Copyright and Media, 2015). وی همچنین در سخنرانی خود در سال ۲۰۱۶، ضرورت تبدیل شدن به یک قدرت بزرگ سایبری را با توجه به تحقیر چین در جنگ‌های تریاک و عدم صنعتی شدن این کشور در قرن ۲۰ توضیح داد. وی خاطرنشان کرد که چین انقلاب صنعتی را از دست داده است، اما انقلاب اطلاعات را بدست خواهد آورد (Doshi, 2020).

در سال ۲۰۱۷، شی جینپینگ اعلام کرد چین به یک ابرقدرت سایبری تبدیل خواهد شد و مفهوم ابرقدرت سایبری از این سال در گفتمان رسمی چین رایج شد و به عنوان یک چارچوب اصلی برای استراتژی چین در ارتباطات از راه دور و فناوری اطلاعات ظاهر شد (Losito, 2021). علاوه بر رئیس جمهور مقامات دیگر چین نیز این بیانات را تکرار کرده‌اند که نشان‌دهنده اهمیت این موضوع برای چینی‌هاست. به عنوان مثال، چن ژائوکسینگ، معاون وزیر صنعت و فناوری اطلاعات در سال ۲۰۱۹ در مقاله‌ای استدلال می‌کند که زمان حال، یک لحظه تاریخی است که برای شکل دادن به توازن قدرت در سیاست و اقتصاد جهانی فراهم آمده است یعنی لحظه‌ای که چین فرصت تصرف قدرت جدید را دارد. وی نوشت: «دوره کنونی و آینده، یکی از فرصت‌های مهم استراتژیک چین برای انتقال از یک کشور تولیدی و یک کشور سایبری به یک قدرت بزرگ تولیدی و یک قدرت بزرگ سایبری است». وی بیان می‌کند «در طول تاریخ تمدن جهان، هر انقلاب تکنولوژیکی و تغییرات صنعتی، تأثیرات شگرفی را بر جامعه بشری وارد کرده و باعث ایجاد یک تغییر عمیق در ساختار اقتصادی و سیاسی جهان شده است. بنابراین هر کس روند تاریخی را درک کند و اولین حرکت را انجام دهد می‌تواند پیشرفت جهشی را بدست آورد و مزایای رقابتی را کسب کند».

مقاله‌ای نیز در سال ۲۰۲۰ استدلال کرد که قبل از عصر اینترنت، کشورهای اروپایی و آمریکایی نقش اصلی را در شکل‌گیری اقتصاد جدید جهان داشتند اما در عصر اینترنت، به ویژه در دوره جدید اطلاعاتی که نسل پنجم اینترنت پیشگام آن است، فرصت برای چین فراهم شده است. در عصر اینترنت، کسی که دارای قدرت گفتمان و قدرت قاعده‌سازی باشد، قدرت هدایت نظم آینده را دارد. از این منظر نسل پنجم اینترنت فرصتی تاریخی برای رهبری در عرصه فناوری

¹. Chen Zhaoxiang

و فرصتی برای افزایش رقابت بین‌المللی علی‌رغم از دست دادن تغییرات انقلابی گذشته، برای چین فراهم می‌کند (Doshi et al., 2021: 6).

۴-۱-۳- استانداردسازی^۱

باوری علمی در بین اندیشمندان حوزه سیاست خارجی وجود دارد مبنی بر اینکه در نظام جدید حکمرانی بین‌الملل، کشورهای سطح سه فناوری را تولید می‌کنند، کشورهای متوسط آن را توسعه می‌دهند و کشورهای پیشرفته یا قدرتمند «استانداردسازی» می‌کنند. در عرصه سایبری، استانداردسازی در معنای عام آن به معنای تعریف استانداردها یا معیارهای فناوری در نرم‌افزار، سخت‌افزار و فناوری‌های ارتباطی و سپس تلاش همه جانبه برای ترویج، تثبیت یا حتی تحمیل آن در مجامع بین‌المللی است که می‌تواند آینده قدرت سایبری یک کشور را در عرصه حکمرانی بین‌الملل تضمین کند (قنبری باغستانی، ۱۳۹۹)؛ (Ghanbari Baghistan, 2020).

پکن در عرصه خارجی تنظیم استانداردها را به عنوان یک حوزه سودمند دوطرفه معرفی می‌کند و خواستار همکاری و توسعه قوانین مشترک در آن است. همانطور که ژائو لیجیان^۲ سخنگوی وزارت امور خارجه در بحث از طرح ابتکار امنیت جهانی داده در سال ۲۰۲۰ ادعا کرد که چین تلاش کرده است تا طرح اولیه استانداردهای جهانی را با تکیه بر مفاهیم احترام متقابل و حاکمیت مشترک، اعتماد متقابل و تعمیق همکاری، حمایت از چند جانبه‌گرایی و راه‌های جدید برای همکاری با دیگران فراهم آورد. وی اعلام کرد اگر چین بخواهد جامعه‌ای با آینده مشترک در فضای سایبر ایجاد کند، راه‌حل آن مشورت گسترده و مشارکت فعال است. (Ministry of

Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2020)

اما گفتمان داخلی چین داستان دیگری را روایت می‌کند و تنظیم استانداردها را به عنوان ابزاری برای رهبری یا حتی تسلط بر فناوری آینده تلقی می‌کند که می‌تواند نظم جهانی در حال ظهور را هدایت کند. چینی‌ها معتقدند که استانداردها اوج فرماندهی، قدرت گفتمان و قدرت کنترل هستند. بنابراین کسی که استانداردها را بدست می‌آورد جهان را فتح می‌کند به عبارت دیگر شرکت‌های درجه یک استانداردها را می‌فروشند، شرکت‌های درجه دو مارک می‌فروشند و شرکت‌های درجه سه محصولات را می‌فروشند (Doshi et al., 2021: 16). شی جینپینگ نیز بارها بر اهمیت استانداردسازی تاکید کرده است. به همین دلیل در مارس ۲۰۱۸، پکن پروژه استانداردهای چین ۲۰۳۵ را با هدایت آکادمی مهندسی چین آغاز کرد (Sutherland, 2019).

جاه‌طلبی‌های استانداردسازی چین در حوزه‌های مختلف اعمال می‌شود. به نظر می‌رسد که

^۱. Standardization

^۲. Zhao Lijian

^۳. China Standards 2035

پکن تأکید ویژه‌ای بر حوزه‌های نوظهور دارد که هنوز استانداردهای جهانی برای آن‌ها تعیین نشده و فرصت مناسبی برای پکن به ارمغان می‌آورد. مانند صنایع در حال ظهور (تولید هوشمند، سیستم‌های جدید حمل و نقل با انرژی و انرژی کارآمد، مواد پیشرفته)، بیوتکنولوژی (مواد مبتنی بر زیست و تجهیزات پزشکی پیشرفته)؛ زیرساخت خدمات (تجارت الکترونیکی، مالی، اعتبار اجتماعی و تدارکات)؛ و فناوری اطلاعات (اینترنت اشیا، رایانش ابری، داده‌های بزرگ، اینترنت نسل پنجم، شهرهای هوشمند). طبق این طبقه‌بندی فناوری اطلاعات نقش اصلی را در دستور کار استانداردسازی چین بازی می‌کند و همانطور که شی در سال ۲۰۱۶ اعلام کرد چین «اصلاح سیستم جهانی حاکم بر اینترنت» را هم از طریق نهادهای موجود مانند سازمان ملل متحد و هم از طریق مکانیزم‌های جدید و تحت هدایت چینی مانند کمربند-جاده و جاده ابریشم دیجیتال دنبال خواهد کرد (Kharpal, 2020).

دوان ویلون^۱ در مقاله‌ای در سال ۲۰۲۰ موفقیت این رویکرد را شرح داد که پس از سال‌ها تلاش برای دنبال کردن دیگران در 2G، رسیدن به 3G، همگام‌سازی با دیگران در 4G، چین وارد اولین اردوگاه توسعه 5G در جهان شده و پیشگام نوآوری در فناوری است (Doshi et al., 2021). (17) همانطور که میائو وی^۲ وزیر صنعت و فناوری اطلاعات نشان می‌دهد فقط یک بازیگر قادر به ادعای این موقعیت پیشرو استراتژیک خواهد بود. وی در سخنرانی سال ۲۰۱۹ گفت که سه استاندارد جهانی در دوره 3G، دو استاندارد جهانی در دوره 4G و یک استاندارد جهانی واحد در دوره 5G وجود دارد (Yun and Qingqing, 2019).

چرا استانداردهای 5G از نظر استراتژیک بسیار مهم هستند؟ گفتمان چینی حاکی از آن است که استانداردهای فناوری اطلاعات، معماری جهان نوظهور را تعریف می‌کند. بنابراین تعیین این استانداردها فرصتی را برای نوشتن قوانین دنیای آینده و جایگزینی نظم غربی فراهم می‌کند. به گفته یانگ ژن^۳، رئیس سابق شورای انسیتیوی ارتباطات جیانگ سو در سال ۲۰۱۰: «استانداردها و فناوری‌های اصلی اینترنت توسط ایالات متحده تعیین می‌شود. اینترنت فقط یک دنیای مجازی است و اینترنت اشیا^۴ یک سیستم عظیم است که همه چیز در جهان را به هم متصل می‌کند ... اگر

¹. Cloud Computing

². Big Data

³. 5 Generation or 5G

⁴. Duan Weilun

⁵. Miao Wei

⁶. Yang Zhen

⁷. Internet of Things (IoT)

فناوری‌های کلیدی و استانداردهای اصلی اینترنت اشیاء در دست کشورهای پیشرفته غربی باشد و چین از حقوق مالکیت معنوی مستقل برخوردار نباشد، در این صورت هیچ شانس برای دستیابی به ظهور مسالمت‌آمیز و جوان‌سازی ملی نخواهد داشت» (Doshi et al., 2021: 19).

۴-۱-۴- بومی‌سازی

با توجه به اهمیت امنیت ملی یکی از اولویت‌های اصلی پکن پس از افشاگری اسنودن^۱ در سال ۲۰۱۳، تامین امنیت سایبری با کاهش وابستگی به تجهیزات شبکه خارجی است. همانطور که در سال ۲۰۱۶ رئیس‌جمهور شی بیان می‌کند کنترل فناوری اصلی توسط دیگران، بزرگترین خطر پنهان ما است. بنابراین دستیابی به خوداتکایی از طریق یک زنجیره تأمین بومی برای اطمینان از استقلال تکنولوژیکی از تولیدکنندگان غربی، چه از نظر فناوری‌های تجاری و چه نظامی ضروری است. به همین دلیل پکن سرمایه‌گذاری زیادی در ساخت خطوط تولید فناوری بومی با کاربرد دوگانه و با اهمیت استراتژیک به ویژه در شبکه‌های ارتباطی، کابل‌های فیبر نوری زیر دریایی و سیستم‌های ناوبری ماهواره‌ای انجام داده است (World Economic Forum, 2018).

شی بر ضرورت کاهش اعتماد به فناوری خارجی و همچنین تقویت نوآوری بومی فناوری‌های اصلی و ساخت زیرساخت‌ها تأکید می‌کند. وی استدلال می‌کند که برای ساخت چین به عنوان یک قدرت بزرگ سایبری، چین باید فناوری خاص خود را داشته باشد. شی پیشنهاد کرد که چین با ایجاد نوعی تعادل بین حمایت مطلق از تولیدات داخلی و ادغام بازار آزاد می‌تواند این کار را انجام دهد. فناوری، سلاح مهم کشور است و مهم‌ترین و اصلی‌ترین فناوری باید مبتنی بر نوآوری بومی و خوداتکایی باشد. چین نباید هیچ فناوری جدیدی را رد کند بلکه باید تعیین کند که کدام یک می‌توانند از خارج جذب شود و سپس دوباره نوآوری شود و کدام یک باید در داخل نوآوری کند (Doshi et al., 2021: 8).

بنابراین سیاست صنعتی و بومی‌سازی مستلزم همکاری نزدیک بین دولت چین و شرکت‌های بزرگ داخلی و خارجی از طریق دیپلماسی سایبری است. شی در سخنرانی سال ۲۰۱۶ توضیح داد که سرنوشت شرکت‌های فناوری ارتباط نزدیک با توسعه کشور دارد و بدون حمایت دولت و توده‌های مردم، قوی‌تر شدن و بزرگ‌تر شدن شرکت‌ها دشوار است. ما باید شرکت‌های اینترنتی چین را تشویق و حمایت کنیم تا جهانی شوند و فعالانه در ساخت یک جاده - یک کمربند

^۱. فناوری اینترنت اشیاء امکان کنترل دنیای واقعی از طریق شبکه را فراهم می‌کند. در گذشته ایده تفکیک زیرساخت‌های فیزیکی از زیرساخت‌های فناوری اطلاعات وجود داشته است به گونه‌ای که فرودگاه‌ها، بزرگراه‌ها، ساختمان‌ها در یک طرف و مراکز داده، رایانه‌های شخصی، باند پهن در طرف دیگر قرار داشتند. اما در عصر اینترنت اشیاء، بتن مسلح، کابل‌ها، تراشه‌ها و باند پهن در یک زیرساخت متحد ادغام می‌شوند و از این حیث شبکه و واقعیت به یک کل یکپارچه تبدیل شده‌اند.

^۲. Snowden Revelation

مشارکت کنند تا به این اصل دست پیدا کنیم که هر جا که منافع ملی ما باشد، فناوری اطلاعات ما نیز آن حوزه را پوشش می‌دهد.

۴-۲- سیاست‌ها و اقدامات چین در چارچوب دیپلماسی سایبری

چین برای تحصیل اهداف خود در حوزه سایبر چهار استراتژی را اتخاذ نموده است که عبارتند از ۱- عملکرد در قالب نشست‌ها و مجامع بین‌المللی؛ ۲- اقدام در قالب نهادها و سازمان‌های بین‌المللی؛ ۳- همکاری با سایر دول؛ ۴- طرح یک کمر بند-یک جاده که در اینجا به تشریح هر یک از آن‌ها پرداخته می‌شود.

۴-۲-۱- عملکرد در قالب نشست‌ها و مجامع بین‌المللی: کنفرانس جهانی اینترنت^۱

در نوامبر ۲۰۱۴، چین نخستین کنفرانس جهانی اینترنت را در ووژن^۲ محل استقرار گروه علی بابا برگزار کرد. این رویداد که توسط اداره کل فضای مجازی چین برگزار شد، به عنوان ویرترین اقتصاد اینترنتی چین و محفلی برای ارتقا چشم‌انداز پکن در زمینه اداره فضای مجازی بود که در آن رئیس‌جمهور شی خواستار «یک سیستم حکومتی چند جانبه، دموکراتیک و شفاف برای اینترنت بین‌المللی» شد. برگزارکنندگان، این کنفرانس را به عنوان قدمی دیپلماتیک برشمردند و امیدوار بودند این رویداد را به ویرترینی برای شرکت‌های اینترنتی چینی تبدیل کنند. چینی‌ها پیش‌نویس سندی را به مشارکت‌کنندگان دادند و از آنها خواستند که آنرا امضا کنند. این سند شامل تشویق تلاش‌های مشترک در زمینه امنیت سایبری و مبارزه با تروریسم سایبری، توسعه اقتصاد اینترنتی، تقویت ارتباطات و احترام به حاکمیت اینترنت در همه کشورها بود. اما بسیاری از شرکت‌کنندگان از امضای آن امتناع کردند و کنفرانس بدون اعلامیه نهایی به پایان رسید (Segal, 2017: 8).

اگر این کنفرانس در سال اول به صورت آزمایشی برگزار می‌شد، شی با ارائه سخنانی در دومین کنفرانس ووژن در ۲۰۱۵، از اهمیت سیاسی و دیپلماتیک کنفرانس جهانی اینترنت خبر داد. شی اظهار داشت که همه باید به حق تک تک کشورها برای انتخاب مسیر توسعه سایبری، مدل تنظیم سایبری و سیاست‌های عمومی اینترنتی و مشارکت در حاکمیت فضای مجازی بین‌المللی احترام بگذارند. وی گفت هیچ کشوری نباید هژمونی سایبری را دنبال کند، در امور داخلی کشورهای دیگر دخالت کند یا در فعالیت‌های سایبری که امنیت ملی سایر کشورها را تضعیف می‌کند، شرکت یا پشتیبانی کند. شی همچنین از حاکمیت جهانی اینترنت انتقاد کرد که به گفته وی نتوانسته «منعکس‌کننده خواسته‌ها و منافع اکثریت کشورها» باشد و تأکید کرد که حاکمیت باید یک رویکرد چندجانبه با مشارکت چند حزبی باشد (Segal, 2017: 9).

¹. World Internet Conference

². Wuzhen

در کنفرانس سال ۲۰۱۷ نیز رئیس‌جمهور چین در مراسم افتتاحیه تاکید کرد که کشورش قصد محدود کردن اینترنت را ندارد اما حق حاکمیت سایبری برای خود قائل است که از دید آنها کلید توسعه اینترنت در چین محسوب می‌شود. چهارمین کنفرانس با حضور پیشگامان اینترنت و آی‌تی از سوی حکومت کمونیست چین برگزار شد که موضوع اصلی آن اقتصاد دیجیتال و استراتژی کنترل آنلاین بود و حضور افرادی مانند تیم کوک و ساندریپچای یعنی مدیران اپل و گوگل قابل توجه بود (Chan, 2017).

هدف چین از میزبانی اینگونه اجلاس‌های بین‌المللی (که هر ساله برگزار می‌شود)، ایجاد ساختارهای بین‌المللی رقیب با ساختارهایی می‌باشد که کشورهای غربی آن را شکل داده‌اند. چین در اجلاس‌های رسمی موجود دارای نفوذ می‌باشد ولی دارای گفتمان مسلط در برابر کشورهای غربی نیست. بنابراین با میزبانی این نوع اجلاس‌ها در صدد ایجاد بلوکی در برابر گفتمان غربی فضای مجازی می‌باشد؛ زیرا کشورهای غربی و در راس آن ایالات متحده آمریکا با ایجاد فضای مجازی و گسترش آن سعی در ایجاد و تثبیت قواعد مورد نظرشان و تقویت موقعیت ژئوپلیتیک خویش در فضای مجازی و به تبع آن فضای فیزیکی می‌کنند. بنابراین برگزاری اینگونه نشست‌ها در راستای تقویت جبهه مخالف گفتمانی و نهادی غربی بسیار حائز اهمیت است چراکه گفتمان غالب غربی در حوزه اینترنت را به چالش می‌کشد و گفتمان دولت‌محور چینی (حاکمیت سایبری) را تبلیغ می‌کند که باعث تقویت قدرت هنجاری این کشور می‌شود.

۴-۲-۴ اقدام در قالب نهادها و سازمان‌های بین‌الملل: سازمان ملل

چین در زمینه وضع قوانین فضای سایبر بیشتر بر سازمان ملل متمرکز است. مطابق با آنچه گفته شد واشنگتن و متحدانش مدلی توزیعی در رابطه با حکمرانی بر اینترنت ارائه داده‌اند که دربرگیرنده اصول فنی، بخش خصوصی، جامعه مدنی و دولت‌ها بوده؛ این در حالی است که پکن به دنبال ارائه الگویی دولت‌محور است. به همین دلیل در سال ۲۰۱۷ چین یک روش چند جانبه در جهت حکمرانی بر فضای سایبری زیر نظر سازمان ملل بعنوان روشی پیشرو در زمینه برقرای اجماع بین‌المللی برای قوانین، ارائه داد. پکن معتقد است یک روش چند جانبه با محوریت سازمان ملل دو مزیت مثبت را در پی خواهد داشت. این امر باعث می‌شود منافع حکومت بر منافع شرکت‌های فناوری و گروه‌های اجتماعی مدنی ارجحیت داشته باشند و هم چنین این امکان را برای چین فراهم می‌کند که حمایت آن دسته از کشورهای در حال توسعه‌ای را که طرفدار کنترل اینترنت هستند، بدست آورد.

در این راستا پکن در برابر تلاش‌های آمریکا برای اجرای قوانین بین‌المللی بویژه قوانین مرتبط با مناقشات مسلحانه در فضای سایبری ایستادگی کرده است. چنانچه در سال ۲۰۱۷ گزارش کشورهای شرکت‌کننده در گروه متخصصین حکومتی^۱ بخاطر مخالفت روسیه و چین در مورد

^۱. Group of Government Experts (GGE)

حق دفاع از خود، منجر به شکست شد (سیگال، ۱۳۹۹)؛ (Segal, 2020). در سپتامبر ۲۰۱۸ نیز مجمع عمومی سازمان ملل متحد برای اولین بار نه یک فرآیند بلکه دو فرآیند موازی را تصویب کرد. یکی از آنها نسخه ششم گروه متخصصین حکومتی با حمایت ایالات متحده و دیگری کارگروه آزاد^۱ با پیشنهاد روسیه بود که عضویت در آن برای همه کشورهای عضو سازمان ملل متحد آزاد بود و چین نیز از آن حمایت کرد. با این اقدامات چین در پی تقویت صدای خود در زمینه حکمرانی بر اینترنت است (Renard, 2020).

علاوه بر ایجاد قوانین بین‌المللی، همانطور که گفته شد در سال‌های اخیر دولت چین در حال آماده‌سازی و تدوین برنامه استانداردهای ۲۰۳۵ برای یکپارچه کردن و بین‌المللی‌سازی استانداردهای داخلی است. براساس این طرح، چین به دنبال تعیین استانداردهایی برای فناوری‌های ارتباطات بین‌المللی و سایر فناوری‌ها است. به همین خاطر در سپتامبر ۲۰۱۹، گروهی به رهبری هوآوی (شامل چاینا موبایل^۲، چاینا یونیکام^۳ و وزارت صنعت و فناوری اطلاعات چین) یک اصلاح اساسی در اینترنت را به آژانس تخصصی سازمان ملل متحد یعنی اتحادیه بین‌المللی ارتباطات از راه دور^۴ به نام پروتکل جدید اینترنت از بالا به پایین یا آی پی جدید^۵ پیشنهاد کرد که حمایت بیشتری از اتومبیل‌های بدون راننده، اینترنت اشیا و سایر فناوری‌های نوظهور ارائه می‌دهد. برخی از تحلیلگران استدلال می‌کنند که دستیابی به سلطه سایبری نیازمند اقتدار بر روی سرورهای بین‌المللی اینترنت، حق توزیع آدرس آی پی، حق ایجاد استانداردها و اختیارات گسترده بر شبکه‌های رایانه‌ای از جمله توانایی شکل دادن افکار عمومی به صورت آنلاین است که فعالیت‌های دولت چین برای تعیین استانداردهای فناوری‌های ارتباطی بین‌المللی نیز از این منظر قابل تحلیل است (The National Institute for Defense Studies, 2020: 39).

این گروه همچنین استدلال کردند که اینترنت در شکل فعلی خود «مشکلات فراوانی از نظر امنیتی، قابلیت اطمینان و پیکربندی دارد». فراتر از ملاحظات فنی، برخی این پیشنهاد چین را به عنوان فصلی دیگر از یک حرکت سیاسی گسترده‌تر چین می‌دانند که معتقد است فضای سایبر دیگر تحت سلطه غرب نیست و باید بازتاب موازنه جدید قدرت در سیستم بین‌الملل باشد. بنابراین طرح مذکور به عنوان بخشی از مجموعه ابتکارات این کشور برای ایجاد موازنه قدرت در تنظیم فضای سایبر است (Renard, 2020).

¹. Open-Ended Working Group (OEWG)

². China Mobile

³. China Unicom

⁴. International Telecommunications Union (ITU)

⁵. New IP

۴-۲-۳- همکاری با سایر دول: روسیه

به گفته شی جینپینگ روسیه شریک اصلی چین در پیشبرد مفهوم چینی- روسی «امنیت اطلاعات» و حفظ ثبات استراتژیک جهانی در میان اوضاع پیچیده و بی‌ثبات بین‌المللی است. دو کشور در بحث‌های بین‌المللی سایبری بر اهمیت حاکمیت دولت‌ها و عدم مداخله تأکید می‌کنند و نسبت به نظم لیبرال مبتنی بر قوانین غربی و حمایت ایالات متحده از آزادی اینترنت بی‌اعتماد هستند و برای مقابله با ابتکارات تحت هدایت آمریکا به اقدامات هماهنگ متوسل شدند (Bozhkov, 2020: 39).

در سپتامبر ۲۰۱۱، چین و روسیه با حمایت تاجیکستان و ازبکستان، پیش‌نویس نظامنامه رفتار بین‌المللی امنیت اطلاعات^۱ را به مجمع عمومی سازمان ملل پیشنهاد کردند. این قانون خواستار این است که کشورها «از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی از جمله شبکه‌ها برای انجام فعالیت‌های خصمانه یا اقدامات تجاوزکارانه استفاده نکنند، صلح و امنیت بین‌المللی را تهدید نکنند و سلاح‌های اطلاعاتی یا فناوری‌های مربوطه را گسترش ندهند». این قانون همچنین تأیید کرد که سیاستگذاری در مورد موضوعات عمومی مرتبط با اینترنت از جمله حقوق کشورهایی است که دارای مسئولیت‌هایی در زمینه اینترنت بین‌المللی هستند (Segal, 2017: 5).

این پیش‌نویس بار دیگر در سال ۲۰۱۵ توسط سازمان همکاری شانگهای^۲ و سازمان منطقه‌ای اوراسیا^۳ (شامل چین، روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان و ازبکستان) به سازمان ملل متحد ارسال شد. حامیان این نسخه امیدوار بودند که بتوانند با سواستفاده سیاسی از افشای اطلاعات طبقه‌بندی شده توسط ادوارد اسنودن، حمایت سایر کشورها را از هنجارهای جدید امنیت اطلاعات جلب کنند. نسخه ۲۰۱۱ محدودیت‌ها را بر اساس قوانین و مقررات ملی مربوطه مجاز می‌دانست اما این پیش‌نویس با ذکر محدودیت‌های مجاز در میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی^۴، استانداردهای ملی را با مبنایی بین‌المللی جایگزین کرد. چین تحولی برای کشورهایی که می‌خواهند به عنوان رعایت‌کننده قوانین بین‌المللی شناخته شوند، جذاب بود (Segal, 2017: 5). مسکو و پکن علاوه بر ارائه مشترک دو نظامنامه رفتار بین‌المللی در سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۵ که بلند پروازانه‌ترین تلاش‌های آنها برای هنجارسازی در این حوزه محسوب می‌شود، توافق‌نامه همکاری در زمینه امنیت اطلاعات بین‌المللی را در سال ۲۰۱۵ امضا کردند. این توافق‌نامه از سیستم مدیریت چندجانبه، دموکراتیک و شفاف^۵ برای اینترنت استفاده می‌کند و به دولت‌ها حق حاکمیت بیشتری می‌دهد. علاوه بر این، هر دو کشور توافق کردند که در زمینه ایجاد و انتشار

¹. Draft International Code of Conduct for Information Security

². Shanghai Cooperation Organisation (SCO)

³. Eurasian regional organization

⁴. International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)

هنجارهای حقوقی بین‌المللی در فضای مجازی و هماهنگی مواضع خود در مجامع بین‌المللی مختلف از جمله سازمان ملل همکاری کنند (Segal, 2017: 16). به صورت کلی مفاد توافق‌نامه مشتمل بر «عدم تعرض»^۱ بود که در آن دو دولت متعهد شدند از عملیات سایبری تهاجمی علیه یکدیگر به شدت خودداری کنند و چشم‌انداز حاکمیت اینترنت چندجانبه را گسترش دهند (Bozhkov, 2020: 39).

همانطور که بیان شد دو کشور در راستای هماهنگی مواضع، در برابر تلاش‌های ایالات متحده در سازمان ملل برای اعمال حقوق بین‌الملل، به ویژه قوانین منازعه مسلحانه و حق دفاع از خود در فضای مجازی مقاومت کرده و در سال ۲۰۱۷ با گزارش کشورهای شرکت‌کننده در گروه متخصصین حکومتی مخالفت کردند. در پی عدم دستیابی به اجماع، روسیه یک کارگروه آزاد برای مطالعه هنجارهای موجود در گزارش‌های گروه متخصصین حکومتی سازمان ملل، شناسایی هنجارهای جدید و بررسی امکان برقراری گفتگوی سازمانی منظم تحت نظارت سازمان ملل متحد پیشنهاد کرد به گونه‌ای که در نشست کارگروه آزاد در سپتامبر ۲۰۱۹، شکاف بین کسانی که از حاکمیت دولت در فضای سایبر حمایت می‌کردند و کسانی که بر اینترنت باز، آزاد و ایمن تأکید داشتند، کاملاً واضح بود (Segal, 2020: 3). بنابراین همانگونه که مطرح شد پکن و مسکو از طریق ارائه پیشنهادات و ابتکارات در سازمان ملل و هماهنگی مواضع در پی ایجاد یک گفتمان جدید در حوزه سایبر در عرصه بین‌المللی هستند که مغایر با گفتمان مسلط غربی است.

۴-۲-۴- طرح یک کمربند-یک جاده

یکی دیگر از ارکان اصلی دیپلماسی سایبری چین، ظرفیت‌سازی در کشورهای در حال توسعه است. چین درصدد است تا از طریق راه‌اندازی زیرساخت‌های شبکه، سیستم‌های اطلاعاتی، 5G، فیبرهای نوری و کابل‌های زیر دریا و ابزارهای فیلتر محتوا در کشورهای در مسیر یک کمربند-یک جاده به هدف استراتژیک خود که متقاعد کردن کشورهای در حال توسعه برای پذیرش ایده‌ها و مفاهیم حوزه سایبری این کشور است، دست پیدا کند. هدف از ابتکار همکاری بین‌المللی اقتصادی دیجیتال در یک کمربند-یک جاده در سال ۲۰۱۷ و جاده ابریشم دیجیتال، بین‌المللی‌سازی فناوری چینی (شرکت‌های دولتی یا وابسته از جمله هواوی و ZTE) است تا از این طریق شرایط بالقوه مطلوب برای حکمرانی در فضای مجازی را فراهم سازد. در بلندمدت، پکن امیدوار است که از سرمایه‌گذاری زیرساخت در کشورهای در حال توسعه برای اهداف سیاسی نیز استفاده کند و اطمینان حاصل کند که چین از موقعیت مناسب برای بازگشت مجدد به قدرت در نظم بین‌المللی برخوردار است (www.scio.gov.cn, 2017).

¹. Nonaggression

نتیجه‌گیری

در دهه اخیر فضای سایبر به یکی از عرصه‌های استراتژیک رقابت بین قدرت‌های بزرگ دنیا تبدیل شده است. چین به عنوان یک قدرت بزرگ اهدافی از جمله تبدیل شدن به قدرت هنجاری، ابرقدرت سایبری، استانداردسازی و بومی‌سازی در این حوزه برای خود تعریف کرده است و درصدد است تا از طریق استراتژی‌هایی از جمله برگزاری کنفرانس جهانی اینترنت، تقویت نقش سازمان ملل، انعقاد قراردادهای بین‌دولتی به این اهداف دست پیدا کند. همانگونه که در نظریه چرخه قدرت و نقش مطرح می‌شود محقق شدن این اهداف باعث ارتقای قدرت سایبری چین در عرصه بین‌المللی می‌شود که یکی از پیامدهای اصلی آن افزایش ایفای نقش چین به عنوان بازیگر اصلی در حوزه سایبر است. به بیان دیگر چین می‌تواند با قدرت خود در این حوزه، هنجارها و استانداردهای مدنظر خود را اعمال کند و نظم سایبری حاکم بر سیستم بین‌الملل که غرب محور است را تغییر دهد.

منابع فارسی

۱. ترابی، قاسم. طاهری زاده، محمدناصر. (۱۴۰۰). انقلاب سایبری و تحول مفهوم جنگ اطلاعاتی در عرصه روابط بین‌الملل. فصلنامه مطالعات بین‌المللی، ۱۷ (۴)، ۴۷-۶۶.
۲. قنبری باغستان، عباس. (۱۳۹۹). قدرت‌نگاشت / استانداردسازی؛ گام بعدی در مسیر تضمین قدرت سایبری ایران. پژوهشگاه فضای مجازی. ۱۵ اردیبهشت، در: <http://csri.majazi.ir>

English References

1. Barrinha, A and Renard, T. (2017), Cyber-diplomacy: the making of an international society in the digital age. *Global Affairs*. 3 (4-5). 353-364
2. Bozhkov, N. (March 2020). China's Cyber Diplomacy: A Primer. *EU Cyber Direct Project*. 1-57
3. Bryan, M and Manantan, F. (2021). Defining Cyber Diplomacy. *International affairs*. May 19 at: <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/defining-cyber-diplomacy/>
4. Chan, K. (2017). Apple, Google attend event promoting China's version of a censored internet. *Star*. December 4, at: <https://www.thestar.com/business/2017/12/04/apple-google-attend-chinas-event-that-promotes-internet-censorship.html>
5. China Copyright and Media. (2015). Speech at the 2nd World Internet Conference Opening Ceremony. *China Copyright and Media*. December 16, at: <https://chinacopyrightandmedia.wordpress.com/2015/12/16/speech-at-the-2nd-world->

- internet-conference-opening-ceremony/
6. Doshi, R. (2020). The United States, China, and the contest for the Fourth Industrial Revolution. *Brookings*, July 31, at: <https://www.brookings.edu/testimonies/the-united-states-china-and-the-contest-for-the-fourth-industrial-revolution/>
 7. Doshi, R. et.al. (2021). China as a Cyber Great Power. *Foreign Policy at Brookings*. April, 1-30
 8. Kharpal, A. (2020). Power is 'up for grabs': Behind China's plan to shape the future of next-generation tech. *CNBC*. April 26, at: <https://www.cnbc.com/2020/04/27/china-standards-2035-explained.html>
 9. Losito, M. (2021). Great Power Internet Governance. *Small Wars Journal*. April 4, at: <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/great-power-internet-governance-competing-china-soul-internet>
 10. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2017). International Strategy of Cooperation on Cyberspace. *China Copyright and Media*. March 1, at: <https://chinacopyrightandmedia.wordpress.com/2017/03/01/international-strategy-of-cooperation-on-cyberspace/>
 11. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, (2020). Foreign Ministry Spokesperson Zhao Lijian's Regular Press Conference. *Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China*. September 8, at: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/t1813183.shtml
 12. Renard, T. (2020). The Emergence of Cyber Diplomacy in an Increasingly Post-Liberal Cyberspace. *Council on Foreign Relations*. June 10, at: <https://www.cfr.org/blog/emergence-cyber-diplomacy-increasingly-post-liberal-cyberspace>
 13. Segal, A. (2017). Chinese Cyber Diplomacy in a New Era of Uncertainty. *Hoover Working Group on National security, Technology, and Law*. Hoover Institution. June 2, at: <https://www.hoover.org/research/chinese-cyber-diplomacy-new-era-uncertainty>
 14. Segal, A. (2020). China's Alternative Cyber Governance Regime. *Council on Foreign Relations*. March 13, 1-8.
 15. SCIO (2017). Initiative on Belt and Road digital economy cooperation launched. *SCIO*. December 4, at:

- <http://www.scio.gov.cn/31773/35507/35520/Document/1612635/1612635.html>
16. Sutherland, M. (2019). CSR 2019: Setting a New Standard: Implications of China's Emerging Standardization Strategy. *The SAIS China Studies Review*. October 29, at: <https://saiscsr.org/2019/10/29/setting-a-new-standard-implications-of-chinas-emerging-standardization-strategy/>
 17. The National Institute for Defense Studies, (2020). China's Military Strategy in the New Era. *NIDS China Security Report 2021*
 18. World Economic Forum. (2018). China Is Building a New Silk Road, and This One Is Digital. *World Economic Forum*. Aug 18, at: <https://www.weforum.org/agenda/2018/08/china-is-building-a-new-silk-road-and-this-one-s-digital/>
 19. Yun, G. Qingqing, C. (2019). China calls for international cooperation in 5G. *CGTN*. November 22, at: <https://news.cgtn.com/news/2019-11-21/China-calls-for-international-cooperation-in-5G-LN10fau50/index.html>

Translated References to English

1. Barrinha, A and Renard, T. (2017), Cyber-diplomacy: the making of an international society in the digital age. *Global Affairs*. 3 (4-5). 353-364
2. Bozhkov, N. (March 2020). China's Cyber Diplomacy: A Primer. *EU Cyber Direct Project*. 1-57
3. Bryan, M and Manantan, F. (2021). Defining Cyber Diplomacy. *International affairs*. May 19 at: <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/defining-cyber-diplomacy/>
4. Chan, K. (2017). Apple, Google attend event promoting China's version of a censored internet. *Star*. December 4, at: <https://www.thestar.com/business/2017/12/04/apple-google-attend-chinas-event-that-promotes-internet-censorship.html>
5. China Copyright and Media. (2015). Speech at the 2nd World Internet Conference Opening Ceremony. *China Copyright and Media*. December 16. At: <https://chinacopyrightandmedia.wordpress.com/2015/12/16/speech-at-the-2nd-world-internet-conference-opening-ceremony/>
6. Doshi, R. (2020). The United States, China, and the contest for the Fourth Industrial Revolution. *Brookings*, July 31, at: <https://www.brookings.edu/testimonies/the-united->

- states-china-and-the-contest-for-the-fourth-industrial-revolution/
7. Doshi, R et.al.. (2021). China as a Cyber Great Power. *Foreign Policy at Brookings*. April, 1-30
 8. Ghanbari Baghistan, A. (2020). Power / standardization; the next step in ensuring Iran's cyber power. *Cyberspace Research Institute*. May 4. At: <http://csri.majazi.ir>. **(In Persian)**
 9. Kharpal, A. (2020). Power is 'up for grabs': Behind China's plan to shape the future of next-generation tech. *CNBC*. April 26, at: <https://www.cnbc.com/2020/04/27/china-standards-2035-explained.html>
 10. Losito, M. (2021). Great Power Internet Governance. *Small Wars Journal*. April 4, at: <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/great-power-internet-governance-competing-china-soul-internet>
 11. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2017). International Strategy of Cooperation on Cyberspace. *China Copyright and Media*. March 1, at: <https://chinacopyrightandmedia.wordpress.com/2017/03/01/international-strategy-of-cooperation-on-cyberspace/>
 12. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, (2020). Foreign Ministry Spokesperson Zhao Lijian's Regular Press Conference. *Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China*. September 8, at: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_665399/s2510_665401/2511_665403/t1813183.shtml
 13. Renard, T. (2020). The Emergence of Cyber Diplomacy in an Increasingly Post-Liberal Cyberspace. *Council on Foreign Relations*. June 10, at: <https://www.cfr.org/blog/emergence-cyber-diplomacy-increasingly-post-liberal-cyberspace>
 14. Segal, A. (2017). Chinese Cyber Diplomacy in a New Era of Uncertainty. *Hoover Working Group on National security, Technology, and Law*. Hoover Institution. June 2, at: <https://www.hoover.org/research/chinese-cyber-diplomacy-new-era-uncertainty>
 15. Segal, A. (2020). China's Alternative Cyber Governance Regime. *Council on Foreign Relations*. March 13, 1-8.
 16. SCIO (2017). Initiative on Belt and Road digital economy cooperation launched. *SCIO*. December 4, at:

- <http://www.scio.gov.cn/31773/35507/35520/Document/1612635/1612635.html>
17. Sutherland, M. (2019). CSR 2019: Setting a New Standard: Implications of China's Emerging Standardization Strategy. *The SAIS China Studies Review*. October 29, at: <https://saiscsr.org/2019/10/29/setting-a-new-standard-implications-of-chinas-emerging-standardization-strategy/>
 18. Toraby, G. Taherizadeh, M. (2021). The Cyber Revolution and the Evolution of the Concept of Information Warfare in the Field of International Relations. *International Studies Journal*. 17 (4), 47-66. **(In Persian)**
 19. The National Institute for Defense Studies, (2020). China's Military Strategy in the New Era. *NIDS China Security Report 2021*
 20. World Economic Forum. (2018). China Is Building a New Silk Road, and This One Is Digital. *World Economic Forum*. Aug 18, at: <https://www.weforum.org/agenda/2018/08/china-is-building-a-new-silk-road-and-this-one-s-digital/>
 21. Yun, G. Qingqing, C. (2019). China calls for international cooperation in 5G. *CGTN*. November 22, at: <https://news.cgtn.com/news/2019-11-21/China-calls-for-international-cooperation-in-5G-LNILofau5O/index.html>

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی